

С Т А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Даниела Христова Тасевска,
преподавател в катедра „Психология“ на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, на
дисертационен труд, с тема
*„Интегриране на учениците със специални образователни потребности в училищния
живот. Прилагане на структуриран приобщаващ модел”*,
относно процедура за присъждане на образователната и научна степен „доктор“,
в професионално направление: 3.2. „Психология”,
научна специалност „Педагогическа и възрастова психология“

Докторант: Вайос Паноургиас

Научен ръководител: доц. д-р Стоил Мавродиев

Дисертационната работа е обсъдена и предложена за защита на заседание на катедрата по Психология към Философския факултет на Югозападния университет "Неофит Рилски" - Благоевград на 22.03.2021 г.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Дисертационният труд е в обем от общо 132 стандартни страници и в своето съдържание включва въведение, пет раздела (преглед на литературата, методология, резултати, дискусия и заключения), приноси и практически резултати. Текстът е в обем от 132 страници, които включват 37 таблици. Цитираната литература обхваща 66 заглавия на английски език. Използваната литература е цитирана коректно.

Оценката на Вайос Паноургиас за състоянието на решаването на научноприложния проблем относно интегрирането на учениците със специални образователни потребности в училищния живот е адекватна, базирана на неговото аналитично проучване на научната литература и професионалният му опит образователната практика.

Теоретичното изложение на научната разработка прави впечатление с проведения задълбочен научно-литературен обзор на проблемните области, пред които са изправени педагогическия персонал, родителите, връстниците и учениците с увреждания, предполагащи качеството на интеграционния процес.

Обследваните от докторанта феномени на приобщаването на ученици със специални образователни потребности (*училищна среда, социални умения, тормоз над*

учениците с увреждания, възможни образователни намеси) и изведените обобщения оползотворяват аргументацията за разработването на структуриран приобщаващ модел.

В дисертационния труд е презентирани *структуриран приобщаващ модел* на психо-образователна намеса при работа с ученици със специални образователни потребности, имащ за фокус спектъра от психо-образователни намеси, с оглед постигането на качествена интеграция на децата с увреждания в образователната среда.

Докторантът Вайос Паноургиас целеполога изследователските си усилия в проектирането и внедряването на психо-образователен алгоритъм, насочен към формиране на социални умения при ученици с увреждания, чрез които е постижимо тяхното приобщаване както в училище, така и извън него. Основополагаща е тезата, че всяко функционално знание за процеса на включване на учениците с увреждания в педагогическата среда е принос към професионалните компетентности на всички специалисти, имащи пряко отношение към психосоциалната работа с ученици със специални образователни потребности. В този смисъл, проведеното теоретикоприложно изследване се отличава с научна значимост за областите на училищната психология и педагогика.

Технологично емпиричното изследване е базирано на *интервюто* като динамичен инструмент за събиране на обективна информация от респондентите на изследване. По своите методологически параметри разработването на структурирания приобщаващ модел е добре обосновано. В групата на изследваните лица са включени пет ученика с диагноза аутизъм (3 момчета и в момичета). Проведени са полуструктурирани интервюта с представители на педагогическия персонал, родители и ученици.

В раздел *Дискусия* на дисертационния труд докторантът обобщава ефектите от внедряването на модела за социално включване на 12-те годишните ученици с коморбидна заболяемост, по отношение на следните индикативни елементи: отдръпване и самота на ученици с интелектуални затруднения, участия в свободната игра и организираните дейности с връстници. Въз основа на тези свои констатации определям, че апробацията на структурирания приобщаващ модел за психообразователни намеси при работа с ученици със специални образователни потребности, както и извършеният количествен, и качествен анализ на получените резултати допринася за повишаване на професионалната чувствителност на учители, психолози и сродните им специалисти от сферата на помагащите професии към потребностите на ученици с увреждания.

II. ПРИНОСИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Приносите на дисертационния труд на Вайос Паноургиас могат да се обобщят в две групи:

A. Научни приноси

1. Извършен е всеобхватен теоретичен анализ на водещи теории и научни конструкти по темите за образователната и социална интеграция на ученици с увреждания.

2. Идентифицирани и обосновани са специфичните особености на психообразователни намеси от страна на педагогическия персонал, родителите и връстниците на ученици с увреждания.

3. Добре открояна е функцията на училищния психолог в координирането на дейностите и артикулирането на посланията към педагогическия персонал, родителите и учениците, относно социалното включване на деца със специални образователни потребности в училищната и извън училищната среда.

B. Приложни приноси

1. Качествената интерпретация на резултатите от разработването и внедряването на структурирания приобщаващ модел дава възможност за операционализиране на подходи за разпознаване на ефективни мерки за подкрепа от страна на психолози и други специалисти, спрямо ученици с увреждания.

2. Разработеният и внедрен структуриран приобщаващ модел предоставя надеждни констатации, утвърждаващи тезата, че приемането на ученици с увреждания от връстници и възрастни може да бъде успешно управляван процес, както в училищната среда, така и извън нея.

Характеристика на естеството и достоверността на материала

Научните приноси на Вайос Паноургиас са базирани на адекватен теоретичен материал, творчески осмислен от автора и на коректно конструирано, проведено и анализирано емпирично изследване. Приносите са логично следствие от представения теоретичен текст и получените на емпирично равнище резултати. Налице е съответствие между представения дисертационен труд и автореферата по обем и съдържание. В своята цялост авторефератът отразява логиката и съдържанието на дисертационния труд.

Характер на приносите

Представеният за обсъждане текст дава основание приносите на автора да се определят като обогатяване на съществуващи знания и приложение на научни постижения в практиката, с реализиран ефект в конкретна социална среда.

III. КРИТИЧНИ ОЦЕНКИ, ЗАБЕЛЕЖКИ И ПРЕПОРЪКИ

Към представения за обсъждане труд нямам критични бележки по същество. Бих отправила някои редакционни и стилистични препоръки. Те обаче не намаляват качеството и количеството на получените резултати и приноси.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Основният извод, който може да се направи е, че трудът притежава необходимата научна значимост. Като цяло съдържанието показва, че докторантът Вайос Паноургиас е в състояние да осъществява самостоятелна научна и практикоприложна дейност.

Приемам дисертационния труд на Вайос Паноургиас на тема *„Интегриране на учениците със специални образователни потребности в училищния живот. Прилагане на структуриран приобщаващ модел”* за завършен и предлагам на членовете на научното жури да подкрепят процедурата за присъждане на образователната и научна степен „доктор“, в професионално направление: 3.2. „Психология”, научна специалност Педагогическа и възрастова психология.

05.05.2021 г.

Велико Търново

Член на научно жури: (п)

(проф. д-р Даниела Тасевска)